

Mottaker:

Direktoratet for Forvaltning og økonomistyring (DFØ)
postmottak@dfo.no

Oslo, 28.september 2022

Kopi:

christian.tangene@dfo.no

Naturvernforbundets høringsinnspill til miljø- og samfunnskriterier for anskaffelser av PC-er, skjermer, og nettbrett.

Naturvernforbundet takker for muligheten til å gi innspill til DFØs videre arbeid med Kriterieveiviseren. Vi har valgt å fokusere på miljøkriteriene i vårt innspill.

Generelle kommentarer om bærekraftige offentlige anskaffelser:

Det offentlig kjøper hvert år varer og tjenester for nesten 600 mrd. kroner¹, samtidig sto offentlig anskaffelser for hele 16% av Norges totale klimagassavtrykk i 2019.² Offentlige anskaffelser har således stort potensiale som et effektivt klima- og miljøpolitisk virkemiddel, men dette fordrer at innkjøpere i offentlige etater faktisk bruker sin innkjøpsmakt som et klima- og miljøpolitisk virkemiddel. Tidligere er kunnskap identifisert som en sentral barriere for å øke andelen «grønne anskaffelser».³ Naturvernforbundet er derfor positive til DFØ sitt arbeid med kompetansebyggende tiltak som sparre-telefon, kriterieveiviseren og annet.

En bærekraftig anskaffelse må kunne skilles tydelig fra en ordinær anskaffelse. Vi er derfor kritiske til bruken av både «basis» og «avansert» nivå i samme veiviser. Anskaffelser som kun oppfyller lovkrav bør ikke være en del av en veiviser for bærekraftige anskaffelser, etter Naturvernforbundets syn er dette problematisk da det er med på å vanne ut bærekraftbegrepet. Vi vil derfor foreslå å ta ut anskaffelser på basis nivå fra veilederen, og heller rendyrke anskaffelser på avansert nivå, eventuelt kan man dele opp i ulike veiledere.

Gjennom EU's sirkulær økonomi plan kommer det stadig ny politikk, de ulike politikk-pakkene skisserer retningen for produkt og forbruker-regelverk flere år fremover i tid. DFØ sine veivisere bør ha en dynamisk tilnærming til EUs politikk og se på hvordan offentlige anskaffelser kan stimulere til at norske aktører kan ligge i forkant av nye krav.

Elektroniske produkter spesielt:

Til tross for at elektroniske produkter er definert som en prioritert innkjøpskategori for å redusere klima- og miljøbelastning, har kun 14% av offentlige virksomheter innført tiltak som fremmer null- og lavutslippsløsninger og sirkulærøkonomi innenfor kategorien.⁴ Norge er blant de landene som

¹ DFØ, 2021, Handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon.

² Asplan Viak 2019, Prosjektrapport; Klimafotavtrykket av offentlige anskaffelser

³ DFØ, 2022, Modenhetsundersøkelsen

⁴ DFØ, 2022, Modenhetsundersøkelsen

genererer mest elektronisk avfall per innbygger i hele verden.⁵ Hoveddelen av miljøavtrykket til elektroniske produkter oppstår i produksjonsfasen og avfallsfasen⁶, dette tilsier at levetid bør prioriteres. Naturvernforbundet er positive til at flere av kravene i veiviseren er innrettet mot å forlenge levetiden, men vil fortsatt påpeke at det er betydelig rom for å styrke levetidskravene.

Kommentarer til ulike kravformuleringer:

Produktgaranti og garantireparasjon for bærbare PC-er:

Naturvernforbundet vil bemerke at lovfestet reklamasjonstid på bærbare PCer er 5 år. Hvis formålet med kravet er å gi produsenter incentiv for å designe for lengre levetid vil et krav om 3 års garanti fra leveringstidspunkt virke mot sin hensikt. Naturvernforbundet vil foreslå å utforme kravet som minimum 5 års garanti hvor selger er ansvarlig for produktets ytelse gjennom hele reklamasjonstiden.

Utskifting av kritiske komponenter i PCer og skjermer:

Kravet med formål om å gjøre tilgangen på kritiske og utskiftbare komponenter tilgjengelig er viktig og bra å ha med i veiviseren. Det er dog problematisk at kravet kun settes for 3 år, som igjen er kortere enn lovpålagt reklamasjonstid. Hvis målet er å stimulere til økt levetid bør kravet heves til minimum 5 år fra leveringstidspunkt.

Hva som bør inkluderes:

Ombruk:

Naturvernforbundet savner en egen veiviser for hvordan utforme krav som muliggjør kjøp av brukte elektroniske artikler. Et effektivt tiltak for å øke levetiden på produktene er å etterspørre brukte produkter. Det finnes allerede i dag et marked med flere tilbydere av brukte PCer, offentlige aktører med ambisjoner om å bidra til omstillingen til en sirkulær økonomi bør kunne bruke sin innkjøpsmakt til å stimulere dette markedet. Det kan tenkes at det å kjøpe brukte elektroniske artikler forbindes med risiko og usikkerhet fra innkjøpers side, en veiviser kan være et bidrag for å redusere denne risikoen. Naturvernforbundet foreslår derfor at DFØ lager en mal for hvordan en kravformulering for innkjøp av brukt elektronisk utstyr kan utformes.

Funksjonskrav for å stimulere til nye forretningsmodeller:

Naturvernforbundet savner videre en veiviser til hvordan offentlige innkjøpere kan stille konkrete funksjonskrav for å i større grad anskaffe elektroniske produkter som tjenester, i motsetning til varer.⁷ For elektroniske produkter bør leie og leasing-modeller med reparasjonsavtaler være aktuelle. Dette kan skape incentiver for nye bærekraftige forretningsmodeller som bidrar til å redusere materielt forbruk. Naturvernforbundet foreslår derfor at DFØ lager en mal for hvordan en kravformulering for innkjøp av elektroniske varer som tjenester kan utformes.

Programvare problematikk:

En utfordring ved å bruke enkelte elektroniske produkter gjennom hele dets forventede levetid er at funksjonaliteten kan svekkes, eller forsvinne helt, grunnet inkompatibilitet mellom maskinvare og systemkritisk programvare. Når en maskinvare, for eksempel en mobiltelefon, krever en systemkritisk programvare for å fungere som forventet, må det også tas høyde for at programvaren skal følge de samme garantitidene som maskinvaren. Det bør derfor stilles krav til at maskinvare som selges med tredjeparts programvare, som er kritisk for normal funksjonalitet, vil være kompatibel med maskinvaren innenfor dens garantitid.

⁵ Global E-waste monitor 2021

⁶ Prakash et al, 2012, Timely replacement of a notebook under consideration of environmental aspects,

⁷ Dansk advisory board for sirkulær økonomi, anbefaling 18, 2017, https://www.regeringen.dk/media/3506/advisory-board-for-cirkulaer-oekonomi_rapport.pdf

Vennlig hilsen

Naturvernforbundet

v/

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mart. Brandtzæg'.

Martin Brandtzæg

Avdelingsleder

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Joakim S. Gulliksen'.

Joakim Sandvik Gulliksen

Fagrådgiver